

WÓJT GMINY SOŚNO

Załącznik Nr 1
do uchwały
Nr XXV/149/08
Rady Gminy Sośno
z dnia 4 grudnia 2008 r.

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY SOŚNO**

TEKST STUDIUM

-Część pierwsza-

UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

SOŚNO 2008 R

AWJ Wojciech Jaworski

ul. Jarmużowa 3, 85-410 Bydgoszcz

tel/fax (0 52) 3277 838

tel. 0 500 114 777

e-mail: a.kujath.jaworska@orange.pl

NIP 554-103-69-92

GENERALNY

PROJEKTANT - mgr inż. arch. Agnieszka Kujath-Jaworska

*Wpis na listę członków Północnej Okręgowej Izby Urbanistów z siedzibą w Gdańsku
pod Nr G – 166/2003*

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sośno zostało opracowane w 2004 r. przez zespół projektowy Kujawsko-Pomorskiego Biura Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku Oddział Bydgoszcz i uchwalone uchwałą Nr XIII/80/04 Rady Gminy Sośno z dnia 30 czerwca 2004 r.

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sośno, ma na celu przede wszystkim dostosowanie wytyczonych dotychczas kierunków zagospodarowania przestrzennego do zaktualizowanych potrzeb wraz z określeniem możliwości potencjalnych zmian wykorzystania przestrzeni w zgodzie z przyjętymi celami rozwoju (wyznaczenie potencjalnych terenów rozwojowych w obszarach rolnych, będących alternatywą dla lokalnego rozwoju - w odpowiedzi na duże zainteresowanie, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które przyczynią się do dalszego rozwoju gminy).

marzec, 2008 r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SOŚNO

TEKST STUDIUM UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

SPIS TREŚCI

		strona
I.	WSTĘP	5
1.	Informacja ogólna	5
2.	Podstawa opracowania	5
3.	Cel opracowania	6
4.	Zakres i metoda opracowania	6
II.	UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY	7
1.	Położenie, informacje ogólne	7
2.	Struktura i hierarchia sieci osadniczej oraz zagospodarowania przestrzennego	8
3.	Stan środowiska przyrodniczego, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego	8
	3.1. Środowisko przyrodnicze	8
	3.2. Rolnictwo	12
	3.3. Leśnictwo	18
4.	Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia	19
5.	Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	25
6.	Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia	35
7.	Potrzeby i możliwości rozwoju gminy	35
8.	Stan prawny gruntów	39
9.	Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych	39
10.	Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych	39
11.	Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych	39
12.	Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych	40
13.	Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej	40
	13.1. Komunikacja	40
	13.2. Zaopatrzenie w wodę	44
	13.3. Odprowadzenie ścieków	45
	13.4. Odprowadzenie odpadów stałych	46
	13.5. Melioracje	46
	13.6. Elektroenergetyka	46
	13.7. Ciepłownictwo	47

	13.8. Gazownictwo	47	
	13.9. Telekomunikacja	47	
14.	Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych		48

I. WSTĘP

1. Informacja ogólna

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sośno, zwane w dalszej części niniejszego opracowania "studium" jest dokumentem planistycznym, który określa politykę przestrzenną gminy, a w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego, uwzględniając zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa.

Studium nie jest aktem prawa miejscowego i nie stanowi podstawy do wydawania decyzji o warunkach zabudowy terenu. Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych i podejmowanych działaniach w zakresie jej polityki przestrzennej.

Ilekcioć w tekście studium jest mowa o „gminie” należy przez to rozumieć – obszar terenów wiejskich w obecnych granicach administracyjnych.

Integralną częścią niniejszego tekstu jest rysunek – Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sośno (wykonany na podkładzie mapy topograficznej – w skali 1:10 000).

2. Podstawa opracowania

Podstawę opracowania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sośno stanowią:

- art. 9 ust. 1. ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
- Analiza aktualności Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- Uchwała Nr X/50/07 z dnia 6 września 2007 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sośno,
- Uchwała Nr XI/65/07 z dnia 20 września 2007 r. w sprawie zmiany w uchwale w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sośno.

3. Cel opracowania

Główne cele opracowania to:

- Rozpoznanie i aktualizacja uwarunkowań rozwoju gminy w zakresie środowiska przyrodniczego, kulturowego, stanu zagospodarowania oraz infrastruktury technicznej,
- Dostosowanie wytyczonych dotychczas kierunków zagospodarowania przestrzennego do zaktualizowanych potrzeb wraz z określeniem możliwości potencjalnych zmian wykorzystania przestrzeni w zgodzie z przyjętymi celami rozwoju.

4. Zakres i metoda opracowania

Granice opracowania obejmują obszar całej gminy Sośno.

W pracy nad opracowaniem zmiany studium wyróżnia się trzy zasadnicze etapy:

- 1) inwentaryzacja oraz aktualizacja przyjętych w Studium uwarunkowań rozwoju gminy w zakresie środowiska przyrodniczego, kulturowego, stanu zagospodarowania oraz infrastruktury technicznej, rozpatrzenie wniosków do zmiany studium,
- 2) uwzględnienie wytycznych z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, uchwalonego uchwałą nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r.
- 3) sformułowanie aktualnych ustaleń studium – zmiany dotychczasowych ustaleń – aktualizacja Studium.

Studium składa się z:

- 1) **tekstu studium, który dzieli się na trzy części:**
 - a) Pierwsza: **uwarunkowania rozwoju gminy** - stanowiąca załącznik nr 1 do uchwały,
 - b) Druga: **kierunki rozwoju gminy** – stanowiąca załącznik nr 2 do uchwały,
 - c) Trzecia: **uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń projektu studium** - stanowiąca załącznik nr 3 do uchwały

- 2) rysunku studium w skali 1:10 000, stanowiącego załącznik nr 4 do uchwały;

Nie podlegają uchwaleniu:

- a) podstawowe opracowanie ekofizjograficzne dla potrzeb studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- b) plansze problemowe: walory środowiska kulturowego, komunikacja, stanowiące bazę danych, którą należy sukcesywnie aktualizować;
- c) część formalno-prawna, dokumentująca tryb sporządzania i uchwalenia studium, stosownie do wymagań ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

II. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

1. Położenie i informacje ogólne

Gmina Sośno położona jest w północno-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie sępoleńskim. Siedzibą gminy jest wieś Sośno, w której zamieszkuje 925 osób.

Podstawowe dane o gminie Sośno przedstawiają się następująco:

– powierzchnia gminy ogółem	: 162,8 km ²
– liczba mieszkańców ogółem	: 5105
– liczba sołectw	: 20
– liczba miejscowości	: 22
(wg Urzędu Gminy Sośno)	
– gęstość zaludnienia ogółem	: 31,4 os./km ²
– użytki rolne ogółem	: 12 426 ha - 75% pow. ogólnej gminy
w tym grunty orne ogółem	: 11 030 ha - 67% pow. ogólnej gminy
– lasy i grunty leśne ogółem	: 2 525 ha - 15% pow. ogólnej gminy

Dane Urzędu Gminy stan na 2006 r.

Główne funkcje gminy to: rolnictwo z uzupełniającą funkcją usługowo-produkcyjną.

Podstawowe funkcje siedziby gminy: mieszkaniowa, usługowo-produkcyjna i

administracyjna.

2. Struktura i hierarchia sieci osadniczej oraz zagospodarowania przestrzennego

Hierarchia sieci osadniczej na terenie gminy - 4 poziomy:

- 1) siedziba gminy – Sośno,
- 2) ośrodek uzupełniający – Wąwelno,
- 3) pozostałe miejscowości z usługami o znaczeniu gminnym – Sitno, Przepańkowo, Wielowicz,
- 4) pozostałe miejscowości.

Na terenie gminy Sośno nie obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

3. Stan środowiska przyrodniczego, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego

3.1. Środowisko przyrodnicze

Rzeźba, morfologia i litologia

Gmina Sośno położona jest w północno-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego.

Pod względem fizjograficznym według J. Kondrackiego obszar gminy w całości należy do mezoregionu Pojezierze Krajeńskie (makroregion Pojezierze Południowopomorskie).

Rzeźba terenu jest zróżnicowana z przewagą powierzchni pagórkowatej, z wyłączeniem części północno-zachodniej gminy, gdzie teren jest bardziej równinny.

Uwarunkowania przyrodnicze przyczyniły się do występowania zagrożeń erozyjnych. Z przewagi na terenie gminy rzeźby falistej i pagórkowatej, jak również występowania dużych wytopisk i doliny rzeki Sępolenki erozja powierzchniowa (4 i 3

stopnia) zajmuje ok. 25 % powierzchni gminy. Erozją zagrożone są przede wszystkim okolice: Szywnałdu, Zielonki, Wielowicza, Sośna, Wąwelna-Tuszkowa i Jankowa. Erozją eoliczną (stopnia 4) zagrożone jest ok. 40 % powierzchni gminy.

Surowce naturalne

W granicach gminy Sośno przeprowadzone badania geologiczno-złożowe wykazały brak złóż surowców naturalnych o znaczeniu przemysłowym.

Wody powierzchniowe i podziemne

Przez gminę przebiega dział wody II rzędu, Wisła - Odra. Zachodnia część gminy leży w zlewni Noteci, a wschodnia w zlewni rzeki Brdy.

Elementem sieci hydrograficznej gminy są rzeki – Sępolenka i Krówka wpadające do rzeki Brdy na terenie gminy Koronowo oraz rzeka Orla wpadające do rzeki Noteć – gmina Nakło. Na północy duży kompleks łąk tzw. łąki mazurskie, o powierzchni 100 ha, stanowiące siedlisko ptactwa (żurawie) i dzikiej zwierzyny.

Obszar o słabym stopniu zagrożenia czwartorzędowego poziomu wodonośnego zanieczyszczeniem obejmuje tereny aktualnie użytkowane rolniczo (patrz mapa synteza uwarunkowań).

Gleby

Większość gleb gminy Sośno należy do gleb bielicowych, pochodzenia polodowcowego. Spośród tych gleb największy udział zajmują piaski gliniaste i naglinowe, a następnie piaszczyste. Przeważają gleby w klasach IIIa i IIIb oraz IVa i IVb.

Klimat i stan powietrza

Warunki klimatyczne są korzystne. Wg klimatycznego podziału Polski wg Gumińskiego obszar gminy Sośno leży w dzielnicy IV zwanej pomorską. Klimat jest mieszaniną różnych klimatów – ścierają się tu wpływy klimatu morskiego i kontynentalnego. W związku z tym obserwuje się dużą zmienność pogody – zwłaszcza w okresie wiosny i jesieni.

Średnia roczna temperatura waha się od 6,80C do 7,50C, okres wegetacji trwa od 205 do 215 dni. Początek okresu wegetacji przypada na pierwszą dekadę kwietnia, a koniec na pierwszą dekadę listopada. Opady uzależnione są od topografii terenu,

średnia wieloletnia suma opadów atmosferycznych wynosi ok. 500 mm. W gminie nie występują źródła ponadnormatywnych zanieczyszczeń powietrza.

Zasoby przyrodnicze

Obszar gminy jest ciekawy ze względu na jego walory przyrodnicze i krajobrazowe. Do prawnych form ochrony przyrody zaliczyć można: Krajeński Park Krajobrazowy, obejmujący dolinę rzeki Sępolenki, Obszar Chronionego Krajobrazu tzw. Ozy Wielowickie.

Ponadto na terenie gminy występują pomniki przyrody głównie w postaci pojedynczych drzew lub alei drzew oraz użytki ekologiczne, reprezentowane zasadniczo przez bagna, ustanowione Rozporządzeniami Wojewody Bydgoskiego.

Ekopolityka na obszarze gminy winna być realizowana zgodnie z uwarunkowaniami przyrodniczymi i obowiązującymi przepisami odrębnymi. Na rysunku studium stanowiącym - załącznik nr 4, wniesiono obszary wymagające ochrony, do których zaliczono:

- Krajeński Park Krajobrazowy,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Ozów Wielowickich,
- obszary leśne,
- pomniki przyrody z rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Bydgoszczy,
- kompleksy gleb pochodzenia organicznego,
- użytki ekologiczne,
- zlewnię rzeki Brdy,
- rezerwat przyrody „Wąwelno”
- ujęcie wód podziemnych.

Obszary występowania zagrożeń środowiska przyrodniczego

Do obszarów, na których występują zjawiska mogące stanowić źródło zagrożenia dla środowiska przyrodniczego zaliczono:

- obszary o znacznym stopniu zagrożenia czwartorzędowego poziomu wodonośnego z uwagi na słabą izolację z wodami strefami zmienionymi antropogenicznie. Wskazane proekologiczne gospodarowanie w obszarze i

- ograniczenie lokalizacji inwestycji, mogących stanowić zagrożenie dla wód podziemnych,
- otwarte tereny rolne narażone na silną erozję wietrzną i wodną - wskazane wprowadzenia pasów zadrzewień, zakrzaczeń i dolesień,
 - zlewnię Brdy – wymagającą eliminacji źródeł zanieczyszczeń wód

Wymagania w zakresie ochrony określonych obszarów, obiektów, zasobów i walorów środowiska przyrodniczego

Nadrzędnym celem polityki ekologicznej gminy powinna być zasada zrównoważonego rozwoju zawarta w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, która jest jednocześnie wiodącą zasadą polityki ekologicznej państwa.

Spośród pięciu strategicznych celów uznanych przez Polskę i Unię Europejską za priorytetowe do realizacji w tzw. „średnim okresie” dostosowawczym do wymogów unijnych zaliczono trzy:

- poprawa jakości wód powierzchniowych,
- zwiększenie dostępności wody do picia z gminnych ujęć i poprawa jej jakości oraz racjonalizacja gospodarki odpadami, powinna zająć czołowe miejsce w działaniach podejmowanych przez gminę na rzecz poprawy jakości środowiska na jej terenie.

Wśród kierunków rozwojowych polskiej strategii ochrony środowiska znalazły się też takie, które nie zostały zawarte w dokumentach Unii Europejskiej.

Należą tu:

- zachowanie i wzbogacanie walorów dziedzictwa przyrodniczego Polski i zasobów różnorodności biologicznej;
- poprawa klimatu akustycznego;
- edukacja ekologiczna;
- wspieranie innowacyjności, transferu i wdrażania nowoczesnych, proekologicznych technologii i rozwiązań systemowych w zakładach produkcyjnych.

Główne działania zmierzające do realizacji wszystkich wyżej wymienionych celów w granicach obszaru gminy powinny, zgodnie z narodową strategią i polityką ekologiczną państwa, obejmować następujące aspekty:

- eliminację tradycyjnych źródeł ciepła na rzecz bardziej przyjaznych dla zdrowia i środowiska (głównie poprzez zamianę węgla na gaz lub też stosowanie innych, alternatywnych i odnawialnych źródeł energii), co zlikwidowałoby m.in. problem tzw. „niskiej emisji”;
- całkowitą likwidację zrzutu ścieków nieoczyszczonych i zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych z gospodarki komunalnej w celu spełnienia przez te wody standardów jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej (głównie poprzez rozbudowę systemów kanalizacyjnych i usprawnienie pracy gminnej oczyszczalni, a także budowę mniejszych oczyszczalni przyzagrodowych lub zbiorników bezodpływowych),;
- zapewnienie mieszkańcom gminy zaopatrzenia w wodę pitną o jakości zgodnej z wymogami Unii, m.in. poprzez ochronę wód podziemnych;
- wdrażanie programów promocji rolnictwa ekologicznego oraz programów ochrony krajobrazu i różnorodności biologicznej na terenach użytkowanych rolniczo, zwłaszcza na obszarach objętych ochroną o szczególnych walorach przyrodniczych oraz w bezpośrednim sąsiedztwie tych obszarów;
- dążenie do zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów i większego ich wykorzystania gospodarczego, m.in. poprzez tworzenie systemów zapobiegania powstawania odpadów, recyklingu, utylizacji (tworzenie sortowni, kompostowni itp.) i zagospodarowania osadów ściekowych;
- dążenie do ograniczenia niekorzystnego oddziaływania turystyki na stan środowiska naturalnego poprzez doskonalenie zarządzania turystyką masową;
- zwiększenie lesistości gminy poprzez realizację Krajowego Programu Zwiększania Lesistości;
- propagowanie edukacji ekologicznej wśród społeczności gminy.

3.2. Rolnictwo

Uwarunkowania przyrodnicze rozwoju rolnictwa

Gmina Sośno charakteryzuje się silnie rozwiniętą funkcją rolniczą oraz dużym udziałem gospodarstw wielkoobszarowych. Dla potrzeb właściwej organizacji produkcji rolnej Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, klasyfikując jednostki o zbliżonych warunkach przyrodniczych zaliczył gminę do

dwóch regionów glebowo-rolniczych tj. Więcborskiego, obejmującego większość obszaru, za wyjątkiem północno-wschodniego krańca wchodzącego w skład rejonu nakielsko-koronowskiego.

Głównymi elementami środowiska przyrodniczego, decydującymi o możliwościach rozwoju rolnictwa są: gleby, agroklimat, warunki wodne oraz rzeźba terenu. Warunki glebowe są zróżnicowane. Pod względem typologicznym przeważają gleby brunatne właściwe wylugowane (44 % użytków rolnych), następnie rdzawe (19 % użytków rolnych) i płowe (15 % użytków rolnych). Na terenie gminy dominują gleby kompleksów żytnich 4 i 5 (bardzo dobry i dobry). Wchodzące w skład kompleksu 4 gleby lekkie najczęściej klasy IIIb, wytworzone są przeważnie z piasków gliniastych mocnych i lekkich o dobrze wykształconym poziomie próchnicznym oraz właściwych stosunkach wodnych i nadają się pod uprawę roślin bardziej wymagających (buraki cukrowe, pszenica ozima, motylkowate). Wchodzące w skład kompleksu 5 gleby lżejsze i mniej urodzajne klas IVa i IVb wytworzone są z piasków gliniastych lekkich i piasków gliniastych całkowitych, przydatne do upraw roślin mniej wymagających (żyta, ziemniaków, roślin pastewnych). Nieliczne enklawy najlepszych gruntów ornych kompleksu 2 pszennego dobrego położone są w rejonie Rogalina, Sośna, Wąwelna i Olszewki, zajmując 19 % gruntów ornych gminy. Odczyn gleb jest na ogół kwaśny i słabo kwaśny a stopień kultury średni. Gleby objęte prawną ochroną, występujące w klasach I – IVb stanowią ok. 81 % ogólnego areału gruntów ornych, w tym R IIIa – R IIIb (19 %), R IVa – R IVb (62 %). Gleby najszabsze od R V – R VIz stanowią 19 % gruntów ornych. W układzie przestrzennym najlepsze kompleksy gruntów ornych klas IIIa i IIIb koncentrują się w rejonie Rogalina, Sośna, Wąwelna i Olszewki.

Najbardziej wartościowe kompleksy trwałych użytków zielonych położone są w północno-zachodniej części gminy („Łąki Mazurskie”) w Toninku, Tuszkowie i Mierucinie, i są pochodzenia organicznego (gleby torfowe, murszowo-torfowe, murszowo-mineralne i mułowo-torfowe).

Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej na terenie gminy Sośno jest zbliżona do wojewódzkiej i wyższa niż w pozostałych gminach powiatu. Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej plasował gminę Sośno na 29 miejscu w byłym województwie bydgoskim (lokata w województwie kujawsko-pomorskim jest podobna).

Struktura użytkowa i własnościowa gruntów

Według danych statystycznych w 2006 r. gmina Sośno obejmowała obszar 16.276 ha, w którym użytki rolne liczyły 12.426 ha (76,3 %). Pozostałe grunty tj. pod zabudowaniami, wodami, drogami, innymi gruntami użytkowymi i nieużytkami zajmowały 1.325 ha (8,1 %). Lasy i grunty leśne stanowiły 2.525 ha (16,3 % powierzchni gminy). Udział gruntów ornych w powierzchni użytków rolnych wynosił 88,8 %, a trwałych użytków zielonych 10,8 %. Uprawy sadownicze zajmują zaledwie 0,4 % powierzchni użytków rolnych.

Tabela. Struktura własnościowa gruntów w ha

Rodzaj własności	Użytki rolne		Grunty leśne, zadrzewione i zurbanizowane		Grunty zabudowane i zurbanizowane		Grunty pod wodami		Nieużytki	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Grunty Skarbu Państwa	4.350	35,1	2.567	92,9	176	42,6	14	17,7	249	50,3
w tym:										
ANR	4.056		142		9		6		163	
Grunty gminy	161	1,3	7	0,2	219	53,0	-	-	8	1,6
Grunty osób fizycznych wchodzące w skład gospodarstw rolnych	7.593	61,3	185	6,7	2	0,5	65	82,3	230	46,5
Grunty spółdzielni	6	0,00	-	-	1	0,3	-	-	-	-
Grunty kościołów	66	0,5	-	-	2	0,5	-	-	1	0,2
Inne	212	1,8	4	0,2	13	3,1	-	-	7	1,4
Gmina ogółem:	12.388	100	2.763	100	413	100	79	100	495	100

We władaniu sektora prywatnego znajduje się 81 % użytków rolnych, w tym 8.852 ha stanowią grunty orne.

Przeciętna powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego wynosi ok. 20 ha.

Tabela. Struktura obszarowa indywidualnych gospodarstw rolnych

Grupa obszarowa w ha	Ilość gospodarstw	%
1 – 2	248	32,1
2 – 5	97	12,6
5 – 7	25	3,3
7 – 10	59	7,6
10 – 15	106	13,7
pow. 15	237	30,7
Razem:	772	100
Działki rolne do 1 ha	868	

Gmina Sośno zalicza się do gmin o znaczącym udziale gruntów wchodzących w skład dotychczasowego Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (aktualnie Agencji Nieruchomości Rolnych). Powierzchnia łączna gruntów wchodzących w skład Agencji Nieruchomości Rolnych wynosiła w 2003 r. 4.056 ha użytków rolnych. Większość tych gruntów została rozdysponowana w formie dzierżaw prywatnych (Wielowicz, Przepałkowo), bądź spółek rolnych z o.o.

Spośród 772 indywidualnych gospodarstw rolnych najliczniejszą grupę stanowią gospodarstwa o powierzchni 1-2 ha (32,1 % ogółu gospodarstw) i o powierzchni powyżej 15 ha (30,7 % ogółu gospodarstw).

Stan produkcji rolniczej

Produkcja roślinna prowadzona jest na gruntach ornych w większości prywatnych, przy niewielkim udziale użytków zielonych. W strukturze zasiewów dominują rośliny zbożowe (89,9 %), głównie jęczmień (ok. 1.800 ha), mieszanki zbożowe (ok. 1.414 ha), następnie rzepak i ziemniaki.

Wysokość plonów i zbiorów zdeterminowana jest lokalnymi warunkami glebowymi i agroklimatycznymi, jak również poziomem nawożenia i stopniem chemizacji ochrony roślin. Wyższy postęp w tym zakresie odnotowany jest na użytkach rolnych o wysokiej bonitacji w wielkoobszarowych gospodarstwach, niż na słabych glebach małych i średnich gospodarstw, gdzie trudno pogodzić cele ekonomiczne i ekologiczne.

Wskaźniki dotyczące wydajności produkcji roślinnej z 1 ha wyrażone w jednostkach pszennych są zbliżone do wskaźników dla województwa, jednak niższe niż w Kamieniu Krajeńskim. Produkcja roślinna koncentruje się głównie w sołectwach: Przepałkowo, Rogalin, Dzedno i Wąwelnio. Produkcja roślinna pochodząca z trwałych użytków zielonych najbardziej rozwinięta jest w północno-zachodniej części gminy („Łąki Mazurskie”) oraz w Toninku, Tuszkowie i Mierucinie.

Barierą dla rozwoju intensywnej produkcji rolniczej na terenie gminy jest występowanie obszarów przyrodniczych prawnie chronionych (Krajeński Park Krajobrazowy z projektowanym poszerzeniem i Obszar Chronionego krajobrazu Ozów Wielowickich) w północnej części gminy, jak również zagrożenia erozją w części południowej.

Na terenie gminy brak jest gospodarstw agroturystycznych oraz specjalistycznych ogrodniczych i sadowniczych.

Otoczenie i obsługa rolnictwa

Podstawowe obiekty obsługi rolnictwa zlokalizowane są na terenie Sośna, gdzie świadczona jest większość usług na rzecz producentów rolnych. W Sośnie znajduje się Bank Spółdzielczy (Oddział Banku Spółdzielczego w Więcborku), który prowadzi działalność oszczędnościowo-rozliczeniową, przyjmuje lokaty terminowe oraz kredytuje działalność gospodarczą, w tym rolników.

Zaopatrzeniem w środki do produkcji rolnej, pasze, nawozy i środki ochrony roślin zajmuje się Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”, posiadająca dwie bazy obrotu rolnego i artykułów masowych w Sośnie i Wąwelnie. Na rynku lokalnym pojawia się coraz więcej podmiotów gospodarczych świadczących usługi transportowe, budowlane, mechanizacyjne i handlowe. Natomiast usługi mleczarskie świadczone są poza terenem gminy, jedyna gorzelnia w Wąwelnie jest aktualnie nieczynna, na terenie gminy nie ma młyna.

Instytucją działającą na rzecz produkcji roślinnej jest Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin w Tucholi. Wiodącymi instytucjami wspierającymi rolnictwo na terenie gminy są: Regionalne Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich w Przysieku oraz Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie (raz w tygodniu dojeżdża inspektor rejonowy).

Synteza uwarunkowań rozwoju rolnictwa

Gmina Sośno z racji uwarunkowań przyrodniczych (wysoki udział użytków rolnych 76,8 %) zaliczana jest do gmin o mocno rozwiniętej funkcji rolniczej i dużym udziale gospodarstw wielkoobszarowych. Funkcja rolnicza najsilniej rozwinięta jest w północnej części gminy w sołectwach: Dziedno, Przepałkowo, Sośno, Zielonka, Rogalin i Wąwelno, gdzie przeważają kompleksy użytków rolnych o wysokiej przydatności dla rolnictwa. Funkcja leśna jest stosunkowo niewielka i dotyczy zwartych kompleksów leśnych położonych w częściach sołectw: Szywałd, Wielowicz, Przepałkowo, Sośno i Toninek.

Rolniczą przestrzeń produkcyjną podzielono na obszary funkcjonalno-przestrzenne o zbliżonych cechach i uwarunkowaniach dla pełnienia określonych funkcji rolniczych i leśnych:

R₁ – Obszar obejmujący część sołectw położonych w północnym rejonie gminy: Przepałkowo, Wielowiczek, Wielowicz, Sośno, sołectwa: Dziedno, Zielonka, Rogalin i na południu gminy sołectwo Wąwelno.

Przeważają kompleksy użytków rolnych wysokiej i średniej bonitacji (2-pszeny dobry, 4-żytni bardzo dobry i 5-żytni dobry), gleby typu brunatne właściwe wylugowane i rdzawe w klasach IIIa, IIIb, IVa, IVb.

Brak przyrodniczo-ekologicznych ograniczeń dla rozwoju produkcji rolnej.

Intensywna produkcja rolnicza mieszana.

Obszar charakteryzuje się dobrymi warunkami do wysokotowarowej, intensywnej produkcji rolnej (dobre warunki glebowe, agroklimatyczne, wysoka kultura rolna i wieloletnie tradycje rolnicze) z udziałem wielkoobszarowych gospodarstw rolnych.

W produkcji rolnej przewaga upraw roślin wymagających, głównie zbożowych, buraków cukrowych, motylkowatych, roślin paszowych.

Produkcja zwierzęca oparta na trzodzie chlewnej, bydło i drobiu.

W strukturze gospodarstw rolnych przewaga gospodarstw wielkoobszarowych, restrukturyzowanych po byłych pgr.

R₂ – Obszar obejmujący część sołectw: Szywałd, Przepałkowo, Olszewka, Wielowicz, Obodowo, Dziedno, sołectwa: Roztoki i Wielowiczek.

Przewaga kompleksów użytków rolnych wysokiej i średniej bonitacji (2-pszeny dobry, 4-żytni bardzo dobry i 5-żytni dobry), gleby typu brunatne właściwe wylugowane w klasach IIIa, IIIb, IVa, IVb.

Ograniczenie produkcji rolnej z uwagi na położenie w granicach Krajeńskiego Parku Krajobrazowego (projektowane poszerzenie i Obszaru Chronionego Krajobrazu Ozów Wielowickich).

Duży kompleks użytków zielonych pochodzenia organicznego tzw. „Łąki Mazurskich” zagrożenia erozją wodną w dolinie rzeki Sępolenki i Roztokach.

Na gruntach ornych wysokiej bonitacji przewaga upraw roślin wymagających, głównie zbożowych, motylkowatych, paszowych.

Produkcja zwierzęca oparta na bydło i trzodzie chlewnej.

W strukturze gospodarstw rolnych dominacja gospodarstw wielkoobszarowych, w trakcie restrukturyzacji po dawnych pgr.

Korzystne warunki dla rozwoju różnych form rolnictwa ekologicznego.

R₃ – Obszar obejmujący część sołectw: Obodowo, Olszewka, Toninek i sołectwa: Dębiny, Tonin, Sitno, Skoraczewo, Tuszkowo, Mierucin i Jaszkowo.

Obszar odznacza się znacznym zróżnicowaniem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej z przewagą słabszych gleb lokalnie kwalifikujących się pod zalesienie. Tereny zagrożone erozją eoliczną.

Przewaga kompleksów użytków rolnych średniej i niskiej bonitacji (5-żytni dobry, 6-żytni słaby, 7-żytni bardzo słaby), gleby typu brunatne właściwe wylugowane, rdzawe i bielice w klasach IVa, IVb, V, VI i VIz.

Kompleksy gleb pochodzenia organicznego w Toninku, Tuszkowie i Mierucinie.

W produkcji roślinnej przewaga upraw roślin mniej wymagających np. żyta, mieszanek zbożowych i ziemniaków.

W strukturze gospodarstw przewaga gospodarstw średnich i małych.

Korzystne warunki dla rozwoju zaplecza obsługi rolnictwa i zrównoważonego wielokierunkowego rolnictwa.

LS – Obszary zwartych kompleksów leśnych pozostających w zarządzie Nadleśnictwa Runowo.

Dominujący gatunek: sosna 48 % i liściaste 51 %.

Siedliska: LMśw, LMw, Lśw i Lw – 56 %.

Przeciętny wiek drzewostanów 63 lata.

Największe kompleksy leśne położone są we wsiach: Roztoki, Przepątkowo i Toninek.

3.3. Leśnictwo

Sośno zalicza się do gmin o słabo rozwiniętej funkcji leśnej. Łączna powierzchnia lasów i gruntów leśnych wynosi na terenie gminy (dane US z 2001 r.) 2.525 ha, co kształtuje lesistość na niskim poziomie 16,3 %. Lasy w przeważającej części są publiczne, pozostające w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego – Nadleśnictwa Runowo. W terytorialnym zasięgu gminy Sosno leży 6 leśnictw obejmując łączną powierzchnię 2.825, 6 ha (dane Nadleśnictwa z 2003 r.). Poszczególne leśnictwa na terenie gminy obejmują:

Runowo Młyn	–	37,9 ha
Komierowo	–	71,3 ha
Swidwie	–	1.210,5 ha
Wąwelno	–	872,2 ha
Drzewianowo	–	78,0 ha
Dąbrowie	–	555,7 ha

Dominującymi gatunkami w lasach są drzewa liściaste (51 %) i sosna (48 %).

Drzewostany rosną na siedliskach lasowych, głównie lasu mieszanego świeżego, lasu mieszanego wilgotnego, lasu świeżego i lasu wilgotnego (56 %). Siedliska borowe tworzą: Bór mieszany świeży, bór świeży i bór wilgotny (34 %) a pozostałe 10 % siedlisk to ols i ols jesionowy (OI i OIJ).

Przeciętny wiek drzewostanów wynosi 63 lata.

Spśród kategorii ochronności na terenie gminy Sośno występują lasy wodochronne i glebochronne, stanowiące łącznie 694,12 ha.

4. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia – demografia, infrastruktura społeczna

4.1. Sytuacja demograficzna

Gmina Sośno w 2004 r. liczyła 5105 osób, co lokowało ją na 100 miejscu wśród 144 gmin województwa i na 76 wśród 127 obszarów wiejskich (czyli gmin wiejskich i wiejskich części gmin miejsko-wiejskich). Wprawdzie w skali województwa gminę należy uznać za jednostkę o średniej wielkości, to dla zachodniej części województwa typowa jest większa liczba mieszkańców, stąd na tle sąsiednich powiatów gminę należy uznać za małą (w powiecie sępoleńskim oraz sąsiednich – tucholskim, bydgoskim i nakielskim mniejszą liczbę mieszkańców ma jedynie 1 spośród łącznie 23 gmin).

Na tle województwa mieszkańcy gminy stanowią zaledwie 0,25% ogółu mieszkańców i 0,65% mieszkańców wiejskich.

Gmina należy także do obszarów o stosunkowo niskim wskaźniku gęstości zaludnienia. Przy średniej wojewódzkiej dla obszarów wiejskich wynoszącej 46 os/km² gmina notuje wskaźnik równy 31,4 os/km², co lokuje ją na odległej 115 pozycji wśród 127 obszarów wiejskich. Bardziej wiarygodny wskaźnik – gęstość zaludnienia na obszarach bez lasów, łąk i pastwisk wynosi w gminie 42 os/km² (średnia wojewódzka – 67) i także należy do najniższych w województwie (125 pozycja na 127).

Podkreślić należy, że wszystkie gminy powiatu sępoleńskiego notują niskie i stosunkowo wyrównane wskaźniki gęstości zaludnienia na obszarach wiejskich – gmina o najwyższym wskaźniku – Więcbork – lokuje się na 100 pozycji wśród 127, a gmina o najniższym – Sośno – na pozycji 125.

Pomimo, iż wskaźniki gęstości zaludnienia są relatywnie niskie, nie należy tej wartości traktować jako negatywne uwarunkowanie rozwoju gminy.

Sieć osadniczą gminy tworzy 22 miejscowości o liczbie mieszkańców od 48 do 925 osób. Sieć osadnicza cechuje się znacznym rozdrobnieniem, ale rozmieszczenie ludności na terenie gminy wykazuje dosyć dużą koncentracją – siedziba gminy licząca ponad 900 osób, zaliczana do większych wsi w skali województwa, skupia aż 17% ogółu mieszkańców gminy, a 4 największe miejscowości – prawie połowę ogółu ludności (47,3%). Jednocześnie 10 najmniejszych wsi liczy łącznie mniej mieszkańców, niż siedziba gminy.

Tab. Liczba mieszkańców miejscowości

Miejscowość	Ludność	Sołectwo
Sośno	925	Sośno
Wąwelno	558	Wąwelno
Rogalin	536	Rogalin
Sitno	511	Sitno
Dziedno	341	Dziedno
Szynwałd	254	Szynwałd
Mierucin	222	Mierucin
Tuszkowo	212	Tuszkowo
Przepałkowo	192	Przepałkowo
Wielowicz	183	Wielowicz
Skoraczewo	179	Skoraczewo
Tonin	156	Tonin
Dębiny	152	Dębiny
Toninek	143	Toninek

Sośno - Zielonka	139	Sośno - Zielonka
Roztoki	130	Roztoki
Jaszkowo	100	Jaszkowo
Ostrówek	98	Tonin
Obodowo	91	Obodowo
Olszewka	91	Olszewka
Wielowiczek	55	Wielowiczek
Płosków	48	Wielowicz
Borówki	29	Przepałkowo

Źródło: Urząd Gminy w Sośnie

Gmina charakteryzuje się stosunkowo korzystną strukturą wieku mieszkańców, bardzo zbliżoną do wartości średnich dla powiatu sępoleńskiego i ludności wiejskiej województwa. W stosunku do średniej wojewódzkiej zaznacza się nieco wyższy udział ludności młodej i niższy – ludności starszej, co należy uznać za pozytywne uwarunkowanie rozwoju.

W gminie ma miejsce przewaga liczby mężczyzn nad liczbą kobiet, a wskaźnik feminizacji kształtuje się na poziomie 98, co oznacza, że na 100 mężczyzn przypada przeciętnie 98 kobiet i jest to wskaźnik nieco niższy od średniej dla obszarów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego (100).

Wielkość ruchu naturalnego określają dwa podstawowe wskaźniki - urodzeń i zgonów oraz będący ich pochodną - wskaźnik przyrostu naturalnego (różnica wielkości urodzeń i zgonów).

W ostatnim dwudziestoleciu, w gminie miało miejsce wyraźne zmniejszenie się liczby i wskaźnika urodzeń, co jest wynikiem zmian społeczno-gospodarczych kraju oraz postaw społeczeństwa. Tendencja ta zachodziła w całym kraju. W porównaniu do lat 80-tych, obecnie w gminie notuje się zmniejszenie liczby urodzeń przekraczające 50% (z 120-130 do 50-60 osób rocznie). Potwierdzeniem tej obserwacji jest przebieg bardziej obiektywnego wskaźnika urodzeń na 1000 mk. Na początku lat 80-tych w gminie rodziło się zazwyczaj 22-24 osoby na 1000 mieszkańców rocznie, natomiast w ostatnich latach 10-12 – uśredniony wskaźnik dla ostatniego pięciolecia wyniósł 12,1 na 1000.

Do głównych przyczyn zjawiska spadku liczby urodzeń zaliczyć można: zmianę stylu życia ludności (model rodziny z małą liczbą dzieci, wzrost aktywności zawodowej kobiet, itp.), znaczne pogorszenie sytuacji ekonomicznej w ostatnich latach, bezrobocie, złą sytuację mieszkaniową, itp.

Na tle obszarów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego, gmina od kilku lat charakteryzuje się bardzo podobnymi wartościami wskaźnika urodzeń, choć w poprzednich latach notowano okresy o znacznie wyższych lub wyraźnie niższych, niż przeciętnie, wskaźnikach.

W całym analizowanym okresie gmina cechuje się bardzo korzystnym - niskim wskaźnikiem zgonów (w niektórych latach nawet znacząco niższym od średniej, a tylko w wybranych – mniej korzystnym - wyższym). W ostatnich 5 latach przeciętny wskaźnik zgonów w gminie wynosi 9,2 podczas gdy przeciętnie wśród ludności wiejskich województwa – przekracza 9,7. Obecnie rocznie w gminie umiera ok. 45 osób, podczas gdy maksymalne wartości sięgały, a nawet przekraczały 60.

Gmina Sośno – jak większość gmin wiejskich, cechuje się ujemnym bilansem migracyjnym (występuje przewaga odpływu ludności nad napływem).

Podstawową tendencją w ruchu migracyjnym jest zmniejszająca się liczba osób napływających na teren gminy i osób z jej terenu migrujących. Aż do połowy lat 90-tych notowano znaczne ujemne saldo – w poszczególnych latach liczba opuszczających gminę była o kilkadziesiąt osób wyższa, niż osiedlających się na jej terenie. Dopiero w ostatnich latach obserwuje się ustabilizowanie wielkości napływu. Należy przypuszczać, że o ile warunki społeczno-ekonomiczne mieszkańców nie ulegną zasadniczym zmianom, to przebieg ruchu migracyjnego w najbliższych latach będzie zbliżony do obecnych.

Prognoza demograficzna

Przebieg procesów demograficznych w ostatnich latach wykazuje znaczne zmniejszenie dynamiki – zarówno ruch naturalny, jak i migracyjny jest znacznie mniejszy, niż w 10-15 lat wcześniej, stąd przewidywane zmiany liczby mieszkańców (które są powodowane tymi procesami) są niewielkie. Zakłada się, że w roku 2010 liczba mieszkańców gminy wyniesie ok. 5,0 – 5,2 tysiąca, a więc będzie zbliżona do obecnej. W najbliższych latach możliwe są niewielkie coroczne wahania liczby mieszkańców (nieznaczne wzrosty, lub co bardziej prawdopodobne – niewielkie spadki) jednak z wieloletnią nieznaczną tendencją spadkową.

W planowaniu rozwoju infrastruktury obsługi mieszkańców znacznie większe znaczenie odgrywać będą zmiany struktur wiekowych.

W grupie dzieci w wieku szkolnym (szkoły podstawowe) w najbliższych latach będzie miał miejsce spadek liczebności – wynoszący w ciągu 5 lat ok. 15-18%, a w grupie gimnazjalnej nawet 25%. W okresie 10 lat spadek liczebności dzieci w wieku uczęszczania do szkoły podstawowej wyniesie nawet ok. 25%, a młodzieży gimnazjalnej nawet ponad 30%. Spadek liczebności w mniejszym stopniu obejmie grupę przedszkolną.

W ciągu 10 lat o przynajmniej 20% (z obecnej liczby ok. 3 tys. osób) wzrośnie liczba ludności w wieku produkcyjnym, z tego w okresie 2005-2009 przyrost w tej grupie wyniesie ok. 450 osób, a w kolejnej 5-letce co najmniej 150 osób.

Niestety tak wysoki wzrost liczby osób w tej grupie dotyczyć będzie całego powiatu, a więc niekorzystna sytuacja na rynku pracy dotyczyć będzie większego obszaru, stąd należy dążyć do rozwoju miejsc pracy na terenie gminy, gdyż sąsiednie gminy oraz ośrodek powiatowy nie „wchłoną” nadwyżki popytu z terenu gminy.

W dłuższej perspektywie należy spodziewać się powolnego wzrostu udziału grupy poprodukcyjnej, co będzie naturalnym następstwem z jednej strony poprawy jakości życia mieszkańców (dłuższe trwanie życia) oraz zmniejszeniem liczby urodzeń (zachwianie proporcji pomiędzy grupą najmłodszą oraz najstarszą, czyli ograniczenie odnowy pokoleń). W planowaniu rozwoju infrastruktury należy uwzględnić usługi ukierunkowane na obsługę tej grupy (przede wszystkim służba zdrowia i kultura).

4.2. Infrastruktura społeczna

Mieszkańcy gminy Sośno są dobrze obsługiwani w zakresie usług i infrastruktury społecznej. Podkreślić należy, że przy stosunkowo małej liczbie ludności i małej powierzchni gminy, aż 2 miejscowości wykształciły szereg usług o podstawowym znaczeniu dla kształtowania jakości życia mieszkańców.

Podstawowym ośrodkiem usługowym jest siedziba gminy, w której oprócz instytucji typowych dla ośrodka administracyjnego tego szczebla działają:

- szkoła podstawowa
- gimnazjum
- jedyne w gminie przedszkole
- biblioteka
- urząd pocztowy
- centrala telefoniczna

- kościół parafialny
- bank (jedyna na terenie gminy placówka bankowa – Oddział Banku Spółdzielczego z Więcborka)
- placówka podstawowej opieki zdrowotnej (Gminny ZOZ)
- komisariat policji (Rewir Dzielnicowych w Sośnie działający w strukturze Komendy Powiatowej w Sępólnie Krajeńskim)
- Gminny Dom Kultury.

Ośrodkiem uzupełniającym siedzibę gminy w zakresie obsługi mieszkańców, jest Wąwelno. Podkreślić należy, iż na tle innych miejscowości w różnych gminach, Wąwelno jest bardzo dobrze wyposażone w infrastrukturę kształtującą jakość mieszkańców gminy. Miejscowość pod względem wyposażenia w usługi (pomijając instytucje związane z urzędem gminy) jest porównywalna do niektórych – słabiej wyposażonych – wsi gminnych.

Do najważniejszych obiektów infrastruktury społecznej, mających bardzo duży wpływ na jakość życia mieszkańców, należą obiekty z zakresu: oświaty i wychowania, służby zdrowia, kultury, placówki pocztowo-telekomunikacyjne i wyznaniowe.

4.3. Podsumowanie

Wytyczne z zakresu zagadnień społecznych do kierunków rozwoju gminy

Przeprowadzona analiza społecznych uwarunkowań rozwoju gminy prowadzi do następujących wytycznych dla planowania celów i kierunków rozwoju gminy:

1. Zakłada się utrzymanie (lub niewielki spadek) obecnej liczby mieszkańców gminy, przede wszystkim wzrost liczby ludności największych miejscowości i jej spadek lub utrzymywanie w miejscowościach małych. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców dotyczyć powinien przede wszystkim największych sołectw.
2. Należy podejmować wszelkie działania zmierzające do utrzymania bardzo dobrze obecnie rozwiniętej (w stopniu znacznie korzystniejszym, niż w większości gmin wiejskich) infrastruktury obsługi mieszkańców, przede wszystkim: utrzymywania działalności instytucji oraz ich dotychczasowej lokalizacji..
3. Największe miejscowości powinny być miejscem wyznaczania terenów rozwojowych pod budownictwo mieszkaniowe, usługi, przedsiębiorczość i inne

rodzaje działalności. Tego typu działalności, a zwłaszcza rozwój budownictwa mieszkaniowego, powinny być ograniczane w małych miejscowościach.

Dla zapewnienie sprawnej obsługi mieszkańców gminy w zakresie usług ponadpodstawowych dążyć należy do zapewnienia sprawnej komunikacji publicznej z Sępólnem Krajeńskim, Więcborkiem i Bydgoszczą oraz wspierać działania samorządu powiatowego na rzecz zwiększenia potencjału Sępólna Krajeńskiego i Więcborka w zakresie instytucji obsługi ludności szczebla powiatowego.

5. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

STREFY OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz.1568) przy sporządzaniu i aktualizacji studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się zagadnienia związane z ochroną zabytków i opieką nad obiektami zabytkowymi. W studium uwzględnia się problematykę dotyczącą ochrony zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru, zabytków znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych. W studium ponadto ustala się strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują ograniczenia, zakazy i nakazy mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków, szczególnie określone ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzjami o warunkach zabudowy i decyzjami o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

W myśl przepisów o ochronie i opiece podlegają m.in.:

- zabytki nieruchome, takie jak krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

- zabytki ruchome takie, jak; dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej;
- zabytki archeologiczne takie, jak; pozostałości terenowe osadnictwa pradziejowego i historycznego, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej;
- nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Formami ochrony zabytków, wynikającymi z przepisów, są;

1. wpis do rejestru zabytków
2. uznanie za pomnik historii
3. utworzenie parku kulturowego
4. ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Działalność służb konserwatorskich i planowania przestrzennego w zakresie ochrony i rewaloryzacji obiektów i zespołów zabytkowych opiera się przede wszystkim na rozpoznaniu i określeniu obszarów, które stanowią przedmiot ochrony konserwatorskiej, sprawowanej w oparciu o wytyczne konserwatorskie, znajdujące odbicie w studiach uwarunkowań, planach zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o warunkach zabudowy i decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Podstawowym elementem wytycznych konserwatorskich jest ustalenie obszaru, podlegającego ochronie, a więc wyznaczenie stref ochrony konserwatorskiej. Wyznaczenie stref odbywa się w oparciu o analizę stanu istniejącego, przekazów historycznych, kartograficznych i ikonograficznych.

Dla obiektów zabytkowych, zlokalizowanych na terenie Gminy Sośno, wyznaczono następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

- „A” – strefę pełnej ochrony konserwatorskiej
- „B” – strefę ochrony konserwatorskiej
- „W” – strefę ochrony archeologicznej

Zgodnie z art.22 ust.4 i art.143 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Wójt Gminy prowadzi i uzupełnia gminną ewidencję zabytków.

Gmina Sośno posiada znaczne walory kulturowe. Na terenie gminy obowiązują następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

- **Strefa „A”** - Strefa pełnej ochrony konserwatorskiej obejmująca obszary szczególnie wartościowe, do bezwzględного zachowania. Wszystkie prace w obrębie strefy powinny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.
- **Strefa „B”** - Strefa ochrony konserwatorskiej obejmująca obszar podlegający rygorom w zakresie utrzymania zasadniczych elementów istniejącej substancji o wartościach kulturowych oraz charakteru w skali nowej zabudowy. Uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków powinny być przebudowy obiektów zabytkowych, lokalizacje nowych obiektów, korekty układu przestrzennego.

Ponadto na terenie gminy Sośno występują zewidencjonowane stanowiska archeologiczne, objęte **strefą ochrony archeologicznej „W”**. W zakresie ochrony dóbr kultury na rysunku studium stanowiącym załącznik nr 4 wykazuje się obszary obejmujące zespoły obiektów i pojedyncze obiekty strefami ochrony konserwatorskiej „A” i „B”, oraz strefy ochrony archeologicznej „W”.

Wszystkie strefy ochrony konserwatorskiej oraz obiekty podlegające ochronie kulturowej na terenie gminy pokazano na planszy „Walory kulturowe”.

Dla terenów objętych strefami ochrony konserwatorskiej należy przyjąć zasadę bezwzględного przestrzegania obowiązków z nich wynikających.

WYKAZ ZABYTEKÓW WEDŁUG KART EWIDENCJI ZABYTEKÓW

LP	MIEJSCOWOŚĆ	STREFA	OPIS
1	Borówki	B	Zespół dworsko-parkowy z pozostałościami zabudowy folwarcznej – w granicach parku znajduje się cmentarz rodziny właścicieli majątku i cmentarz symboliczny
2	Dębiny	B B	Zespół wiejski: zabudowa murowana z k. XIX i pocz. XX w. (w ewidencji znajdują się: szkoła, domy nr 14, 19, 31) Cmentarz ewangelicki, nieczynny, założony w 2 poł. XIX w.

3	Dziedno	B B B	Zespół wiejski: zabudowa drewniana i murowana z XIX i pocz. XX w (w ewidencji znajduje się dom nr 17) Cmentarz ewangelicki, nieczynny, założony w XIX w. Zespół dworsko-parkowy z pozostałościami zabudowy folwarcznej – dwór zbudowano ok. 1860, rozbudowany w pocz. XX w, zabudowa folwarczna z pocz. XX w.
4	Mierucin	B B	Zespół wiejski z zabudową folwarczną (przekształcona o podzielona) – pozostałości zespołu folwarcznego obejmują budynki gospodarcze i mieszkalne, murowane z końca XIX w, obecni podzielone pomiędzy kilku właścicieli, pozostała zabudowa wsi – murowana z pocz. XX w. Cmentarz ewangelicki, nieczynny, założony w 2 poł. XIX w.
5	Obodowo	B B B	Zespół wiejski: zabudowa z pocz. XX w. (w ewidencji znajduje się: zagroda nr 1, domy nr 2,4,10) Cmentarz ewangelicki, nieczynny, założony w 2 poł. XIX w. Zespół budynków stacji kolejowej i wiadukt: XIX/XX w. Most kolejowy nad Sępolenką, zbudowany w 1909 r.
6	Obodowo-Ciosek	B B	Pozostałości zespołu folwarcznego Cmentarz ewangelicki, rodowy, 2 poł. XIX w.
7	Olszewka	B B	Zespół dworsko-parkowy z pozostałościami zabudowy folwarcznej, dawna gorzelnia, dwór zbudowano ok. 1870, przebudowany Cmentarz ewangelicki, rodowy, nieczynny, założony w 2 poł. XIX w.
8	Ostrówek	A i B B	Zespół dworsko-parkowy z pozostałościami zabudowy folwarcznej – dwór zbudowano w pocz. XX w. Zabudowania stacji kolejowej z ok. 1910 r.
9	Płosków	B B	Zespół wiejski: zabudowa murowana z końca XIX i pocz. XX w. (w ewidencji znajdują się: budynek dawnej szkoły, zagroda nr 1, domy nr 4/5, 6/8) Cmentarz ewangelicki, nieczynny, założony w 1 poł. XIX w.
10	Przepałkowo	B B A i B Rejestr zabytków Nr 133/A	Zespół wiejski: zabudowa murowana z XIX i pocz. XX w. (w ewidencji znajduje się jedynie budynek dawnej szkoły) Cmentarz ewangelicki, nieczynny, założony w 2 poł. XIX w. Zespół dworsko-parkowy z folwarkiem – dwór zbudowano ok. 1870, rozbudowany w 1889 r, zabudowa folwarczna z 2 poł. XIX i pocz. XX w.

11	Rogalin	B Rejestr zabytków Nr 138/A B B	Zespół pałacowo-parkowy z zabudową folwarczną – pałac zbudowano w 1921 r. , park krajobrazowy z cmentarzem zabudowa folwarczna z pocz. 2 poł. XIX i pocz. XX w. Zespół Wiejski: zabudowa drewniana i murowana z XIX i pocz. XX w (w ewidencji znajdują się domy nr 4, 5 , 8, 19) Cmentarz ewangelicki, nieczynny, założony w 2 poł. XIX w.
12	Rogalin - Dębowiec	B	Cmentarz ewangelicki, nieczynny założony w 2 poł. XIX w.
13	Roztoki	B B	Zespół wiejski; zabudowa drewniana i murowana z XIX i pocz. XX w. Cmentarz ewangelicki, nieczynny, założony w 2 poł. XIX w.
14	Sitno	B A B	Zespół wiejski: zabudowa z XIX i pocz. XX w (w ewidencji znajdują się: zagroda nr 58, domy nr 9, 11, 28, 39, 59, 61, 62, 63) Kościół parafialny p.w. św. Józefa, dawny kościół ewangelicki, zbudowany ok. 1898 r. Cmentarz ewangelicki, założony w 2 poł. XIX w.
15	Skoraczewo	B B	Zespół wiejski: zabudowa drewniana i murowana z XIX i pocz. XX w. (w ewidencji znajdują się: zagroda nr 42, dom nr 40, chlew w zagrodzie nr 51 i budynek gospodarczy w zagrodzie nr 47) Cmentarz ewangelicki, nieczynny, założony w 1 poł. XIX w.
16	Sośno	B A Rejestr zabytków Nr A/35 B B B	Zespół wiejski: zabudowa drewniana i murowana z XIX i pocz. XX w (w ewidencji znajdują się: zagrody nr 72, 82, domy nr 50, 64, 65, 78, 93, 94, 96, wiatrak holenderski – obecnie rekonstruowany) Zespół kościoła p.w. Niepokalanego Serca Marii, kościół zbudowany w latach 1897 i 1902 jako ewangelicki, pastorówka, budynek gospodarczy Zespół dworca kolejowego i wiadukt, zbudowane ok. 1910 r. Cmentarz rzym.-kat., dawniej ewangelicki, założony w 1 poł. XIX w. Cmentarz staro-luterański, nieczynny, założony w 2 poł. XIX w.
17	Szynwałd	B B	Zespół wiejski: zabudowa drewniana i murowana z XIX i pocz. XX w. (w ewidencji znajdują się: zagroda nr 61, domy nr 6, 7, 8, 12, 18, 20, 23, 42, 54) Cmentarz choleryczny (z ok. 1770 r.) i ewangelicki założony w XIX w., nieczynny
18	Tonin	B A B	Zespół wiejski: zabudowa murowana z XIX i pocz. XX w (w ewidencji znajdują się: szkoła, domy nr: 5, 6,, 11, 14) Kościół filialny p.w. św. Wojciecha, zbudowany w końcu XIX w. jako ewangelicki, Cmentarz ewangelicki, nieczynny, założony w 2 poł. XIX w.

19	Toninek	B B	Zespół wiejski: zabudowa murowana z pocz. XX w. (w ewidencji znajdują się: zagroda nr 16, domy nr 11, 13, 21) Cmentarz ewangelicki, nieczynny, założony w XIX w.
20	Tuszkowo	A i B	Zespół dworsko-parkowy z folwarkiem (2 poł. XIX – pocz. XX w) w parku cmentarz rodziny właścicieli majątku
21	Wąwelno	B A Rejestr zabytków Nr A.K.11a/276 B B A i B Rejestr zabytków Nr A/213/1-2	Zespół wiejski: zabudowa murowana z XIX i pocz. XX w. (w ewidencji znajdują się: zagroda nr 4, domy nr 5, 13, 19, 26, 31, 32, 41, młyn) Zespół kościoła p.w. śś Filipa, Jakuba i Marii Magdaleny kościół zbudowany z 1758 r. kaplica, brama-dzwonnica, ogrodzenie z bramką, plebania, cmentarz przykościelny Cmentarz parafialny, założony w 2 poł. XIX w. Cmentarz ewangelicki, nieczynny, założony w XIX w. Zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem , pałac zbudowano w 1888 r.
22	Wielowicz	B A B	Zespół wiejski: zabudowa murowana i drewniana z XIX i pocz. XX w. (w ewidencji znajdują się: domy nr 9, 17, 21, 35, 43) Zespół kościoła p.w. św. Jakuba St. – kościół szachulcowy, zbudowany w 1747 r. Kaplica, dzwonnica, cmentarz przykościelny Cmentarz parafialny, założony w pocz. XX w, nieczynny
23	Wielowiczek	B B	Zespół wiejski: zabudowa murowana i drewniana z XIX i pocz. XX w. (w ewidencji znajdują się: zagrody nr 8, 11, domy nr 5, 6, 10, zespół młyna) Cmentarz ewangelicki, nieczynny założony w 2 poł. XIX w.

WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH OBJĘTYCH STREFĄ „ W „ OCHRONY ARCHEOLOGICZNEJ

LP	MIEJSCOWOŚĆ	NR STANOWISKA	RODZAJ STANOWISKA I CHRONOLOGIA
1	OLSZEWKO PRZEPĄLKOWO	10, 14, 15 9	Osadnictwo z epoki kamienia, z okresu rzymskiego, z wczesnego- i późnego średniowiecza
2	OBODOWO	20	Cmentarzysko kultury pomorskiej
3	OBODOWO	21, 22	Cmentarzysko kultury pomorskiej, ślad osadnictwa wczesnośredniowiecznego
4	OBODOWO	23, 24, 25	Osadnictwo kultury pomorskiej i wczesnośredniowieczne
5	OBODOWO	1, 26	Osadnictwo k.pomorskiej, wczesno- i późnośredniowieczne i nowożytnie

6	OBODOWO	2	Osada z wczesnego średniowiecza
7	OBODOWO	6	Osadnictwo mezolityczne, k.pomorskiej, wczesno- i późnośredniowieczne
8	OBODOWO	3	Osadnictwo mezolityczne, k.pomorskiej, późnośredniowieczne
9	OBODOWO	7	Osadnictwo k.pomorskiej, wczesnośredniowieczne i nowożytne
10	OBODOWO	11	Osadnictwo k.pomorskiej i nowożytne
11	DZIEDNO	3	Osadnictwo z okresu rzymskiego i nowożytne
12	DZIEDNO	4, 5	Osadnictwo k. Pomorskiej, wczesnośredniowieczne i nowożytne
13	DZIEDNO	11, 12	Osadnictwo mezolityczne, neolitycznej kultury pucharów lejkowatych, późnośredniowieczne i nowożytne
14	DZIEDNO	15, 16	Osadnictwo k.pomorskiej, z okresu rzymskiego, późnośredniowieczne i nowożytne
15	DZIEDNO	24	Osadnictwo z okresu rzymskiego
16	DĘBINY	8	Osadnictwo k.pomorskiej, z późnego średniowiecza i nowożytne
17	DZIEDNO	38	Osadnictwo z okresu rzymskiego i nowożytne
18	DZIEDNO	32,33,3441	Osadnictwo z okresu rzymskiego, z wczesnego- i późnego średniowiecza i nowożytne
19	DZIEDNO	31	Osadnictwo k.pomorskiej, późnośredniowieczne i nowożytne
20	DZIEDNO	42, 43	Osadnictwo z epoki kamienia, k. pucharów lejkowatych, k. Pomorskiej, z okresu rzymskiego, późnośredniowieczne i nowożytne
21	DZIEDNO	46	Osada z wczesnego średniowiecza
22	DZIEDNO	47, 48	Obozowisko z epoki kamienia, osadnictwo k. Pucharów lejkowatych, i nowożytne
23	SOŚNO	50	Osada późnośredniowieczna
24	SOŚNO	51	Obozowisko z epoki kamienia, osada późnośredniowieczna
25	DĘBINY	1	Osadnictwo k. pucharów lejkowatych, z okresu rzymskiego i z wczesnego średniowiecza
26	DĘBINY	5	Osada k. pomorskiej
27	DĘBINY	4	Osadnictwo k. pomorskiej i późnośredniowieczne
28	ZIELONKA	4	Cmentarzysko z wczesnego średniowiecza
29	DZIEDNO	54	Cmentarzysko k. pomorskiej
30	OBODOWO	29	Osadnictwo z okresu rzymskiego i późnośredniowieczne
31	WIELOWICZ	1, 2, 3	Obozowisko z epoki kamienia, osady średniowieczne
32	WIELOWICZ	5	Osada z okresu lateńskiego i rzymskiego i z późnego średniowiecza
33	WIELOWICZ	18, 19	Obozowisko z epoki kamienia, osada kultury amfor kulistych (neolit)
34	WIELOWICZ	30	Osadnictwo z okresu rzymskiego, z późnego średniowiecza i nowożytne

35	WIELOWICZ	40, 43, 44, 45, 50, 51, 52, 53, 54	Osadnictwo z okresu lateńskiego i rzymskiego, z późnego średniowiecza i nowożytnie
36	WIELOWICZ	58, 59	Osady z wczesnego- i późnego średniowiecza i nowożytnie
37	SZYNWAŁD	2, 3, 4	Osadnictwo średniowieczne i nowożytnie
38	SZYNWAŁD	8	Osada nowożytna
39	SZYNWAŁD	9	Osada średniowieczna
40	SZYNWAŁD	12, 13	Osadnictwo k. amfor kulistych, późnośredniowieczne i nowożytnie
41	PŁOSKÓW	1	Cmentarzysko k. Pomorskiej
42	PŁOSKÓW	2, 3	Osadnictwo średniowieczne i nowożytnie
43	WIELOWICZEK	1, 2, 3, 4	Obozowisko z epoki kamienia, cmentarzysko k. pomorskiej, osady z późnego średniowiecza i nowożytnie
44	ROGALIN	2, 3, 4	Osadnictwo kultury pucharów lejkowatych i średniowieczne
45	TONINEK	23, 24	Osadnictwo średniowieczne i nowożytnie
46	SOŚNO	7, 8	Osadnictwo kultury łużyckiej i pomorskiej oraz nowożytnie
47	SOŚNO	17, 34	Osadnictwo z okresu rzymskiego, z późnego średniowiecza i nowożytności
48	SOŚNO	37	Osada z późnego średniowiecza i nowożytności
49	SOŚNO	1, 35	Cmentarzysko k. pomorskiej, osada późnośredniowieczna i nowożytna
50	SOŚNO	32	Obozowisko z epoki kamienia, osadnictwo k. łużyckiej-pomorskiej i nowożytnie
51	SOŚNO	36	Osadnictwo k. łużyckiej-pomorskiej, późnośredniowieczne i nowożytnie
52	TONINEK	11, 12	Osadnictwo późnośredniowieczne i nowożytnie
53	TONINEK	13	Osada nowożytna
54	TONINEK	16, 20	Obozowisko z epoki kamienia, osadnictwo k. łużyckiej-pomorskiej i nowożytnie
55	TONIN	8	Osadnictwo średniowieczne i nowożytnie
56	TONIN	11	Osadnictwo średniowieczne i nowożytnie
57	TONIN	25, 26	Osadnictwo średniowieczne i nowożytnie
58	TONIN	28	Obozowisko z epoki kamienia, osadnictwo średniowieczne i nowożytnie
59	TONIN	29	Osadnictwo średniowieczne i nowożytnie
60	TONIN	30	Osada nowożytna
61	TONIN	32, 34, 36, 37, 38, 39, 42	Osadnictwo z okresu lateńskiego i rzymskiego, średniowieczne i nowożytnie
62	TONIN	33	Osada nowożytna
63	TONIN	40, 41	Ślad osadnictwa z epoki kamienia, osady nowożytnie
64	TONIN	46, 49, 50	Osadnictwo z okresu lateńskiego i rzymskiego
65	TONIN	60, 61	Osadnictwo z okresu lateńskiego i rzymskiego, średniowieczne i nowożytnie
66	TONIN	62	Osadnictwo średniowieczne i nowożytnie
67	TONIN	65	Ślad osadnictwa z epoki kamienia, osadnictwo z okresu lateńskiego i rzymskiego, ślad osadnictwa nowożytnego
68	TONIN	1, 69	Osada neolityczna, cmentarzysko kultury pomorskiej

69	TONIN	71	Osada z okresu lateńskiego i rzymskiego
70	SKORACZEWO	19, 20, 21, 22, 23	Osadnictwo z okresu lateńskiego i rzymskiego i średniowieczne
71	SKORACZEWO	41, 44, 45	Obozowisko z epoki kamienia, osadnictwo średniowieczne i nowożytne
72	SKORACZEWO	47, 48, 49	Osadnictwo z okresu rzymskiego i nowożytne
73	SKORACZEWO WĄWELNO	60, 61, 63, 86	Obozowisko z epoki kamienia, osadnictwo z okresu lateńskiego i rzymskiego oraz średniowieczne
74	SKORACZEWO	65	Osada nowożytna
75	SKORACZEWO	66, 67, 69, 71	Osadnictwo z okresu lateńskiego i rzymskiego, średniowieczne i nowożytne
76	SKORACZEWO	74	Obozowisko z epoki kamienia, osadnictwo z okresu lateńskiego i rzymskiego, średniowieczne i nowożytne
77	WĄWELNO	33	Osada z okresu lateńskiego i rzymskiego
78	WĄWELNO	39	Osada k. amfor kulistych
79	WĄWELNO	41, 43	Osadnictwo neolityczne, wczesno- i późnośredniowieczne i nowożytne
80	WĄWELNO	42	Osadnictwo z okresu lateńskiego i rzymskiego, średniowieczne i nowożytne
81	WĄWELNO	50	Osada nowożytna
82	WĄWELNO	67, 68, 72, 73, 75	Obozowisko z epoki kamienia, osady nowożytne
83	TONINEK	1	Cmentarzysko k. pomorskiej
84	TONINEK	6	Osadnictwo k. pucharów lejkowatych, k. łużyckiej-pomorskiej, z okresu rzymskiego i nowożytne
85	WAWELNO	2	Osada k. łużyckiej-pomorskiej
86	WĄWELNO	3, 4	Obozowisko z epoki kamienia, osadnictwo k. łużyckiej-pomorskiej, osada z okresu rzymskiego, późnego średniowiecza i nowożytna
87	WĄWELNO	5	Osadnictwo z okresu rzymskiego, z wczesnego średniowiecza , późnośredniowieczne i nowożytne
88	WĄWELNO	7	Osada nowożytna
89	WĄWELNO	8	Osadnictwo z okresu rzymskiego i nowożytne
90	WAWELNO	1,9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 22	Obozowisko z epoki kamienia, osadnictwo neolityczne, k. łużyckiej-pomorskiej, wczesno- i późnośredniowieczne, nowożytne
91	WĄWELNO	19, 20	Osadnictwo k. łużyckiej-pomorskiej i wczesnośredniowieczne
92	WĄWELNO	24	Osadnictwo k. łużyckiej-pomorskiej i wczesnośredniowieczne
93	WĄWELNO	26	Osada k. łużyckiej-pomorskiej
94	WĄWELNO	27	Osada nowożytna
95	WĄWELNO	28, 29, 30	Obozowisko z epoki kamienia, osady nowożytne
96	WĄWELNO	31	Osada nowożytna
97	JASZKOWO	2	Osadnictwo z epoki kamienia, k. amfor kulistych i nowożytne

98	JASZKOWO	3	Osadnictwo k. łużyckiej – pomorskiej i wczesnośredniowieczne
99	JASZKOWO	7	Osady z okresu rzymskiego i wczesnego średniowiecza
100	JASZKOWO	9, 11	Obozowisko z epoki kamienia, osady późnośredniowieczne i nowożytne
101	JASZKOWO	10	Osada wczesnośredniowieczna
102	JASZKOWO	13	Osadnictwo k. łużyckiej, średniowieczne i nowożytne
103	JASZKOWO	14, 15	Osadnictwo z okresu rzymskiego, średniowieczne i nowożytne
104	JASZKOWO	1, 17	Osadnictwo k. łużyckiej-pomorskiej, wczesnośredniowieczne i nowożytne
105	MIERUCIN	2	Osada k. łużyckiej-pomorskiej
106	MIERUCIN	4, 5	Osadnictwo k. łużyckiej-pomorskiej, wczesnośredniowieczne i nowożytne
107	MIERUCIN	6	Osadnictwo k. łużyckiej-pomorskiej i nowożytne
108	MIERUCIN	7, 8	Obozowisko z epoki kamienia, osady późnośredniowieczne i nowożytne
109	MIERUCIN	12	Ślad osadnictwa z epoki kamienia, osada nowożytna
110	MIERUCIN	15	Ślad osadnictwa z epoki kamienia, osadnictwo z wczesnego średniowiecza i nowożytne
111	MIERUCIN	16, 17, 18, 21	Osadnictwo z epoki kamienia, k. pomorskiej, z okresu rzymskiego, późno średniowieczne i nowożytne
112	MIERUCIN	29	Obozowisko z epoki kamienia, osadnictwo k. łużyckiej , późnośredniowieczne i nowożytne
113	MIERUCIN	30	Osadnictwo z epoki kamienia, wczesnośredniowieczne i nowożytne
114	MIERUCIN	32	Osada k. łużyckiej i ślad osadnictwa z wczesnego średniowiecza
115	SITNO	22, 23	Osadnictwo średniowieczne i nowożytne
116	SITNO	24	Osadnictwo średniowieczne i nowożytne
117	SITNO	6	Osadnictwo średniowieczne i nowożytne
118	TUSZKOWO	30,31	Osadnictwo z epoki kamienia, średniowieczne i nowożytne
119	TUSZKOWO	9, 10, 11, 29	Osadnictwo średniowieczne i nowożytne
120	TUSZKOWO	12	Osada nowożytna
121	TUSZKOWO	14	Osadnictwo z epoki kamienia, średniowieczne i nowożytne
122	TUSZKOWO	8	Osada nowożytna
123	TUSZKOWO	6	Osadnictwo z epoki kamienia, średniowieczne i nowożytne
124	TUSZKOWO	26, 27	Osada nowożytna
125	TUSZKOWO	36, 37	Osadnictwo k. Amfor kulistych i nowożytne
126	PRZEPAŁKOWO	14	Osadnictwo średniowieczne
127	PRZEPAŁKOWO	16	Osadnictwo średniowieczne i nowożytne
128	PRZEPAŁKOWO	17	Osadnictwo średniowieczne
129	PRZEPAŁKOWO	19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28	Osady średniowieczne i nowożytne
130	PRZEPAŁKOWO	34, 35, 36, 38, 39	Osady średniowieczne i nowożytne

131	PRZEPAŁKOWO	42	Osada nowożytna
132	PRZEPAŁKOWO	43	Osadnictwo kultury pomorskiej i z wczesnego średniowiecza
133	PRZEPAŁKOWO	44	Osadnictwo kultury pomorskiej i z wczesnośredniowieczne
134	PRZEPAŁKOWO	56	Osadnictwo z wczesnej epoki brązu i nowożytne
135	PRZEPAŁKOWO	64	Osadnictwo średniowieczne
136	PRZEPAŁKOWO	68	Osadnictwo neolitycznej kultury amfor kulistych i kultury pomorskiej
137	PRZEPAŁKOWO	69, 70	Osadnictwo z neolitu schyłkowego, kultury pomorskiej i nowożytne
138	PRZEPAŁKOWO	71, 72	Osadnictwo kultury pomorskiej, średniowieczne i nowożytne
139	PRZEPAŁKOWO	73	Osadnictwo z neolitu schyłkowego, kultury pomorskiej i nowożytne
140	PRZEPAŁKOWO	74	Osadnictwo kultury pomorskiej i nowożytne
141	PRZEPAŁKOWO	75	Osadnictwo średniowieczne
142	SZYNWAŁD	81	Osadnictwo średniowieczne
143	SZYNWAŁD	82, 83	Osadnictwo nowożytne

6. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

a) obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi

Na terenie gminy nie występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi.

b) obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych

Na terenie gminy nie występują obszary osuwania się mas ziemnych.

7. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

7.1. Główne ponadlokalne uwarunkowania rozwoju gminy z zakresu zagadnień społecznych i gospodarczych wynikające z opracowań regionalnych województwa kujawsko – pomorskiego

/wypis z Planu Zagospodarowania Przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego (uchwalonego uchwałą nr XI/135/03 Sejmiku Samorządowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r.)/

a) Uwarunkowania społeczno-demograficzne:

- Przeciętny na tle innych gmin jest udział ludności rolniczej, ale możliwości restrukturyzacji rynku pracy ogranicza niski poziom jej wykształcenia,
- W strukturach wieku i płci zaznaczają się bardzo korzystne wskaźniki liczby urodzeń i dynamiki demograficznej,

- do negatywnych uwarunkowań zaliczyć należy bardzo wysoki odpływ migracyjny (wskutek czego gmina należy do obszarów o zmniejszającej się liczbie mieszkańców)
- znacznie gorszy od przeciętnych wskaźnik feminizacji w przedziałach wiekowych odpowiedzialnych w największym stopniu za rozwój demograficzny (znaczną dysproporcją w liczbie kobiet i mężczyzn).
- gęstość zaludnienia na terenie gminy należy do najniższych w województwie
- Relatywnie wysoki jest udział ludności starszej (jeden z najwyższych wskaźników w zachodniej części województwa)

b) Uwarunkowania gospodarcze:

- Gmina położona jest w powiecie sępoleńskim zaliczanym w opracowaniach regionalnych do obszarów o przeciętnym stanie rozwoju społeczno-gospodarczego (siedziba powiatu zaliczana jest do najmniejszych miast powiatowych, niemniej jednak prezentuje potencjał społeczno-gospodarczy wystarczający do sprawnej obsługi mieszkańców).
- Gmina charakteryzuje się niezbyt korzystną kondycją gospodarczą – wskaźniki przedsiębiorczości są porównywalne z notowanymi w większości obszarów wiejskich województwa, natomiast od wielu lat gmina cechuje się bardzo wysokimi (jednymi z najwyższych w województwie) wskaźnikami bezrobocia. W „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego” cały powiat sępoleński zaliczony został do „obszaru problemowego wyznaczonego na podstawie stanu rozwoju przedsiębiorczości”.

c) Uwarunkowania w zakresie środowiska przyrodniczego:

- gmina nie należy do obszarów o wysokim poziomie lesistości;
- gmina stanowi obszar o korzystnych uwarunkowaniach dla rozwoju rolnictwa;

d) Uwarunkowania w zakresie dostępności komunikacyjnej i infrastruktury technicznej:

- przez gminę przebiega droga krajowa, oraz drogi powiatowe i gminne;
- gmina posiada oczyszczalnię ścieków w Wąwelnie;
- w gminie znajduje się także wysypisko odpadów;

- gmina zwodociągowana w 100% - ujęcia wody w Przepałkowie, Rogalinie, Wąwelnie, Sitnie, Dziednie;
- gmina nie jest zgazyfikowana.

7.2. Cele rozwoju gminy

Cel główny

- a) dążenie do poprawy jakości życia mieszkańców, poprzez możliwość tworzenia nowych miejsc pracy;
- b) utrzymanie dominującej funkcji rolniczej gminy;
- c) przygotowanie i promowanie oferty atrakcyjnych terenów pod zabudowę mieszkaniową oraz inwestycyjną (w obszarze rozwoju wielofunkcyjnego).

Cele szczegółowe

Dla realizacji celu głównego przyjęto następujące cele szczegółowe:

a) Cele gospodarcze i społeczne

Dalszy rozwój gospodarczy poprzez:

- rozwój lokalnego rynku pracy,
- rozwój przedsiębiorczości, zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw,
- tworzenie korzystnych ofert lokalizacyjnych w celu pozyskania inwestorów tworzących nowe miejsca pracy, podmiotów z otoczenia biznesu oraz rozwoju usług o znaczeniu ponadlokalnym (obszar wielofunkcyjny),
- rolnictwo z preferencją upraw rolniczych, sadowniczych i ogrodniczych w systemie rolnictwa ekologicznego,
- leśnictwo z preferencją lasów ochronnych (wodno i glebochronnych), zieleni wysokiej,
- ochrona zasobów przyrodniczych i kulturowych, w tym krajobrazu.

Poprawę warunków życia mieszkańców poprzez:

- zapewnienie dogodnych warunków zamieszkania,
- rozwój i podnoszenie standardu usług,
- rozwój i podnoszenie standardu w zakresie infrastruktury społecznej, edukacji, zdrowia, sportu i rekreacji,
- zapewnienie wyposażenia w infrastrukturę techniczną,
- zapewnienie bezpieczeństwa publicznego.

b) Cele strukturalno-przestrzenne

Tworzenie ładu przestrzennego poprzez:

- uporządkowanie struktury zabudowy mieszkaniowej,
- wyeliminowanie konfliktów wynikających z różnych sposobów użytkowania terenów,
- przygotowanie terenów pod zabudowę,
- rozbudowę układu komunikacyjnego,
- estetyzację zabudowy i zahamowanie postępującego rozpraszania zabudowy,
- dostosowanie rozwoju gospodarczego do uwarunkowań przyrodniczych.

c) Cele ekologiczne:

- ochrona istniejących zasobów środowiska poprzez ich kontrolowaną eksploatację,

d) Cele kulturowe:

- ochrona zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia, a także innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- zaktualizowanie ewidencji zabytków oraz poprzez opracowanie programu opieki nad zabytkami, stworzenie podstaw do realnych działań ochronnych i opiekuńczych;
- określenie rozwiązań niezbędnych do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
- utrzymanie, ustanowionych w dotychczasowych opracowaniach, stref ochrony konserwatorskiej obejmujących obszary, na których obowiązują określone w ustaleniach niniejszego studium ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków, a które wymagają ustalenia w ewentualnych planach miejscowych, oraz uwzględnienia przy wydawaniu decyzji na terenach, na których brak jest obowiązującego planu;

e) Cele techniczno-infrastrukturalne

- Unowocześnianie i rozbudowa układu komunikacyjnego,
- Unowocześnianie i rozbudowa systemu wodno-kanalizacyjnego.

8. Stan prawny gruntów

Gmina Sośno

OGÓŁEM GMINA (ha)	GRUNTY SKARBU PAŃSTWA (ha)	MIENIE GMINNE (ha)	OSOBY FIZYCZNE (ha)	INNE (KOŚCIELNE, SP. PRAWA HANDL., SPÓŁDZIELNIE PROD.) (ha)
16 264	5 844	406	9 026	985
100 %	35,93%	2,50%	55,51%	6,06%

źródło: Dane Urzędu Gminy w Sośnie

9. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

Na terenie gminy Sośno występują obszary objęte prawną ochroną na podstawie:

- ustawy o ochronie przyrody (zgodnie z pkt. 3 niniejszego opracowania),
- ustawy o lasach,
- ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami (zgodnie z pkt. 5 niniejszego opracowania),
- ustawy prawo wodne.

10. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych

Na terenie Gminy występują tereny objęte zagrożeniem występowania erozji wietrznej gleb. Wskazane podjęcie działań polegające na utworzeniu pasów zieleni w celu ochrony tego obszaru.

11. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych

Na terenie gminy Sośno brak udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych.

12. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych

Na terenie gminy Sośno nie wydano koncesji na wydobywanie kopalin i nie występują tereny górnicze, w rozumieniu ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 1994 r., Nr 27, poz. 96 z późn. zm.).

13. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

13.1. Komunikacja

Drogi

Sośno /siedziba gminy/ jest położona w odległości 53 km od Bydgoszczy /siedziby wojewody/, 99 km od Torunia /siedziby sejmiku samorządowego/ i 20 km od Sępólna Krajeńskiego /siedziby powiatu/.

Połączenie z Bydgoszczą stanowią: droga krajowa nr 25 i droga powiatowa nr 1137, z Toruniem droga krajowa nr 25, droga powiatowa nr 1137 i droga krajowa nr 80 oraz z Sępólnem Krajeńskim droga powiatowa nr 1137 i droga krajowa nr 25.

Podstawowy układ drogowy w gminie tworzą: 1 droga krajowa i 15 dróg powiatowych. Układ ten uzupełniony jest siecią 18 dróg gminnych.

Droga krajowa przebiegająca przez gminę to:

droga nr 25 Bobolice – Sępólno Krajeńskie – Bydgoszcz – Inowrocław – Konin – Kalisz – Ostrów Wielkopolski – Oleśnica.

Ze względu na standard techniczny droga zaliczona jest do klasy G /droga główna/.

Droga krajowa przeznaczona jest dla wszystkich użytkowników, zapewnia spójność całej sieci dróg krajowych, stanowi połączenie ponadregionalnych ośrodków gospodarczych, administracyjnych i turystycznych oraz ma znaczenie obronne.

Drogi powiatowe to drogi stanowiące połączenie regionalnych ośrodków z gminnymi ośrodkami i ośrodków gminnych między sobą. Zaliczone są do klasy G /drogi główne/, do klasy Z /drogi zbiorcze/ i do klasy L /drogi lokalne/.

Teren gminy obsługuje 15 dróg powiatowych:

Drogi powiatowe	kategoria
nr 1137 C Obodowo – Wierzchucin Królewski	- klasa G /droga główna/
nr 1114 C Wałdowo – Olszewka	- klasa Z /droga zbiorcza/
nr 1132 C Sępólno Krajeńskie – Jastrzębiec	- klasa Z /droga zbiorcza/
nr 1133 C Więcbork – Wielowicz	- klasa Z /droga zbiorcza/
nr 1134 C Więcbork – Sośno	- klasa Z /droga zbiorcza/
nr 1135 C Wielowicz – Płosków	- klasa Z /droga zbiorcza/
nr 1140 C Sośno – Mrocza Las	- klasa Z /droga zbiorcza/
nr 1141 C Jastrzębiec – Wąwelnio	- klasa Z /droga zbiorcza/
nr 1145 C Zabartowo – Wierzchucin Królewski	- klasa Z /droga zbiorcza/
nr 1113 C Włóścibórz – Przepańkowo	- klasa L /droga lokalna/
nr 1138 C Obodowo stacja PKP	- klasa L /droga lokalna/
nr 1139 C Dziedno – Sitowiec	- klasa L /droga lokalna/
nr 1146 C Wąwelnio Łąsko Małe	- klasa L /droga lokalna/
nr 1147 C Sitowiec – Wąwelnio	- klasa L /droga lokalna/
nr 1149 C Sośno – stacja PKP	- klasa L /droga lokalna/

Najniższą kategorię połączeń stanowią **drogi gminne**, które zaliczone są do klasy L /drogi lokalne/. Są to drogi o znaczeniu lokalnym służące miejscowym potrzebom.

W gminie jest 18 dróg gminnych.

- droga nr 020301 C Szywałd – droga nr 020302 C
- droga nr 020302 C Wielowicz - Wielowiczek
- droga nr 020303 C Przepańkowo - Sośno
- droga nr 020304 C Zielonka Wybudowanie - Sośno
- droga nr 020305 C Rogalin - Dębowiec
- droga nr 020306 C Rogalin - Toninek
- droga nr 020307 C Tonin - Toninek
- droga nr 020308 C droga nr 020305 C - Tonin
- droga nr 020309 C Skoraczewo - Tuskowo
- droga nr 020310 C Tuskowo - Popielewo
- droga nr 020311 C Tuskowo - Mierucin

- droga nr 020312 C Jaszkowo - Mierucin
- droga nr 020313 C Toninek - Jaszkowo
- droga nr 020314 C Dębiny - Dzedno
- droga nr 020315 C Sośno – ul. Polna
- droga nr 020316 C Sośno – ul. Wodna
- droga nr 020317 C Sośno – ul. Parkowa
- droga nr 020318 C Sośno – ul. Nowa

Ulice leżące w ciągu drogi krajowej, dróg powiatowych i gminnych należą do tej samej kategorii i klasy technicznej co te drogi.

Długość dróg na terenie gminy

Kategoria drogi	Ogółem /km/	W tym o nawierzchni twardej /km/
Droga krajowa	9,7	9,7
Drogi powiatowe	68,4	67,0
Drogi gminne	43,7	3,0
<u>Ogółem</u>	121,8	79,7

Z zestawienia wynika, że na ogólną długość dróg, 8,0% stanowi droga krajowa, 56,2% - drogi powiatowe i 35,8% - drogi gminne.

65,4% dróg ma nawierzchnię twardą, droga krajowa w całości, drogi powiatowe w 98%, a drogi gminne tylko w 6,9%.

Istotnym elementem charakteryzującym gminę pod względem infrastruktury drogowej jest wskaźnik gęstości dróg twardych. Określa on długość dróg o nawierzchni twardej przypadającą na 100 km² powierzchni.

Bezpośrednim czynnikiem wpływającym na obciążenie sieci drogowej jest szybki wzrost motoryzacji indywidualnej i znaczny wzrost ruchu wynikający z dynamicznie rozwijającej się gospodarki rynkowej. Te czynniki oraz wieloletnie niedoinwestowanie drogownictwa ograniczyły możliwość utrzymania odpowiedniego standardu technicznego poszczególnych kategorii dróg. Dotyczy to przede wszystkim drogi krajowej nr 25, jak i również większości dróg powiatowych i całości dróg gminnych w zakresie nienormatywnych parametrów geometrii trasy i skrzyżowań, szerokości jezdni i poboczy oraz nośności i jakości nawierzchni.

Urządzenia komunikacyjne

Z motoryzacją i przede wszystkim z wielkością ruchu występującego na sieci drogowej, związane są urządzenia komunikacyjne obsługujące ten ruch. Są to głównie stacje paliw, parkingi przydrożne oraz obiekty hotelowe, gastronomiczne i handlowe. Zaspokajają one potrzeby kierowców i podróżnych zarówno bezpośrednio związane z samochodem /zaopatrzenie w paliwo, usługi techniczne/, jak i ich potrzeby osobiste /wypoczynek, nocleg, gastronomia/.

Na terenie gminy istnieją 2 stacje paliw. Jedna, zlokalizowana w miejscowości Sośno przy drodze gminnej nr 020318 C /ul. Nowa/, druga we wsi Wąwelno przy drogach powiatowych nr 1145 Ci nr 1146 C.

Na terenie gminy nie ma oddzielnych parkingów przydrożnych.

Komunikacja pasażerska

Obsługę komunikacyjną ludności gminy zapewniają dwa rodzaje transportu: autobusowy i indywidualny – samochodowy. Komunikacja autobusowa /PKS/ zapewnia przewozy przede wszystkim o charakterze lokalnym i regionalnym.

Obecnie coraz większą rolę w obsłudze komunikacyjnej spełnia transport indywidualny /samochód osobowy/, bardzo dynamicznie rozwijający się szczególnie w ostatnich latach oraz będący jednocześnie dogodnym i uniwersalnym środkiem transportu.

Na terenie gminy brak jest obsługi komunikacją kolejową, na istniejącej linii PKP nr 240 Złotów – Świecie przewozy pasażerskie zostały zawieszony w roku 1995.

Kolej

Przez gminę przebiega jedna linia kolejowa, linia znaczenia regionalnego nr 240 Złotów – Terespol Pomorski - Świecie, pod względem technicznym linia znaczenia miejscowego, jednotorowa, niezelektryfikowana. Linia obecnie jest nieczynna, przewozy pasażerskie i towarowe zostały przez PKP zawieszony w latach 1990-95.

Na terenie gminy istniała linia kolejowa wąskotorowa Wąwelno – Łukowiec, która została rozebrana w 1983 r.

Lotnisko

Gmina znajduje się w III strefie /obszar o promieniu do 100 km/ zasięgu obsługi lotniska komunikacyjnego w Bydgoszczy. Port lotniczy w stosunku do gminy jest korzystnie położony pod względem dostępności drogowej oraz posiada nowoczesne techniczno-nawigacyjne wyposażenie do obsługi ruchu pasażerskiego. 1 maja 2004 roku został oddany do użytku nowoczesny budynek nowego terminala pasażerskiego. Obecnie Międzynarodowy Port Lotniczy im. Ignacego Jana Paderewskiego realizuje codzienne loty na trasie Bydgoszcz-Londyn-Bydgoszcz oraz trzy razy dziennie loty na trasie Bydgoszcz-Warszawa-Bydgoszcz, dwa razy w tygodniu loty na trasie Dublin-Bydgoszcz-Dublin i dwa razy w tygodniu na trasie Liverpool-Bydgoszcz-Liverpool. W styczniu 2008 roku zostały uruchomione nowe połączenia na trasach Berlin-Bydgoszcz-Berlin, Kopenhaga-Bydgoszcz-Kopenhaga , Katowice-Bydgoszcz-Katowice. Natomiast w marcu 2008 roku zostało otworzone połączenie lotnicze na trasie Dusseldorf(Weeze)-Bydgoszcz-Dusseldorf(Weeze), loty do Wiednia (z międzylądowaniem w Łodzi) oraz do Krakowa (z międzylądowaniem w Poznaniu), zawieszono natomiast połączenia do Katowic. 4 lipca 2008 miała miejsce inauguracja połączenia na trasie Birmigham-Bydgoszcz-Birmigham. Oprócz tego pasażerowie mogą korzystać z lotów czarterowych do Tunezji, Egiptu, i Turcji. Trwają prace nad uruchomieniem nowych połączeń pasażerskich.

13.2. Zaopatrzenie w wodę

Źródłem wody pitnej dla gminy Sośno są ujęcia wodociągów grupowych. Woda dostarczana jest do odbiorców grupowych, wiejskich, zakładowych i ujęć indywidualnych zlokalizowanych na poszczególnych działkach.

Gmina zwodociągowana jest w 100 %. Łączna wydajność ujęć wodociągów zbiorowego zaopatrzenia wynosi 320 m³/godzinę. Długość sieci wodociągowej 120 km.

W układzie gminy woda dostarczana jest z ujęć zlokalizowanych we wsiach: Przepałkowo, Rogalin, Wawelno, Sitno , Dzedno.

Wydajność poszczególnych ujęć przedstawia się następująco:

- ujęcie - **Przepałkowo**- wydajność 36,0 27,0 i 27,0 m³/godzinę - pobór wody z utworów trzecio i czwartorzędowych o głębokości 145,5; 140,0 i 25,5 m; -z ujęcia tego wodę otrzymują mieszkańcy północnej części gminy. Wodociąg połączony jest z gminnym systemem wodociągowym,
- ujęcie – **Rogalin** - wydajność 48,0 i 34,0 m³/godzinę - pobór wody z utworów czwartorzędowych o głębokości 46,0 i 45,0 m, z ujęcia tego wodę otrzymują mieszkańcy środkowej części gminy. Wodociąg połączony jest z gminnym systemem wodociągowym,
- ujęcie – **Wąwelno** - wydajność 48,0 i 42,0 m³/godzinę - pobór wody z utworów czwartorzędowych o głębokości 41,0 i 41,5 m, z ujęcia tego wodę otrzymują mieszkańcy południowo – wschodniej części gminy. Wodociąg połączony jest z gminnym systemem wodociągowym.

Na terenie gminy zlokalizowane są również ujęcia zakładowe:

- ujęcie **Dziedno** o wydajności 18,0 i 8,1 m³/godzinę - pobór wody z utworów trzecio i czwartorzędowych głębokości 130,0 i 35,5 m. Ujęcie to zaopatruje w wodę zakład. Wodociąg połączony jest z gminnym systemem wodociągowym,
- ujęcie **Sitno** o wydajności 32,5 i 26,0 m³/godzinę - pobór wody z utworów czwartorzędowych głębokości 31,5 m. Ujęcie to zaopatruje w wodę zakład i wieś.

Zużycie wody na 1 mieszkańca w gminie Sośno utrzymuje się na podobnym poziomie i zbliżone jest do średniego zużycia wody na jednego mieszkańca wsi w województwie kujawsko- pomorskim.

13.3. Odprowadzenie ścieków

Według Planu Ochrony Środowiska uchwalonego uchwałą Rady Gminy Sośno Nr XVI/99/04 z dnia 30 listopada 2004 r. do systemu kanalizacyjnego podłączonych było w 2004 roku ok. 20% mieszkańców gminy. W związku z realizacją rozbudowy systemu kanalizacyjnego liczba ta sukcesywnie się zwiększa. Na terenie gminy przebiega ok. 30 km sieci kanalizacyjnej, która odprowadza ścieki do oczyszczalni w Wąwelnie. Oczyszczalnia ta jest oczyszczalnią nowoczesną, mechaniczno-biologiczną o średniej przepustowości 365m³/ dobę.

Usługi w zakresie wywozu nieczystości płynnych ze szczelnych bezodpływowych zbiorników zajmuje się głównie Zakład Gospodarki Komunalnej w Sośnie. Na terenie gminy zlokalizowane są także przyzagrodowe oczyszczalnie ścieków.

13.4. Odprowadzenie odpadów stałych

W południowej części gminy w Skoraczewie zlokalizowane jest gminne wysypisko odpadów komunalnych o pojemności 3220 Mg. 1165 Mg). Instalacja zajmuje działkę o pow. 0,60 ha. Gospodarka odpadami na terenie gminy odbywa się zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla gminy Sośno - uchwalonym uchwałą Rady Gminy Sośno Nr XVI/99/04 z dnia 30 listopada 2004 r.

13.5. Melioracje

Na terenie gminy Sośno występują urządzenia Melioracji podstawowych:

- rzeka Krówka – przepływa przez miejscowości: Toninek, Tonin, Skoraczewo, Tuskowo,
- rzeka Orla - przepływa przez miejscowości: Szynwałd, Roztoki, Mierucin,
- rzeka Pytlica przepływa przez miejscowość Mierucin.

Ww. rzeki są ujęte w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2002 r. (Dz. U. Nr 16 poz. 149) w sprawie śródlądowych wód powierzchniowych lub ich części stanowiących własność publiczną, istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa w stosunku do których prawa właścicielskie wykonuje Marszałek województwa . Należy stosować się do przepisów art. 27 ust. 1, art. 28, art. 29 Ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo Wodne (Dz. U. Nr 239 poz. 2019 z późn. zm.)

13.6. Elektroenergetyka

1. Utrzymanie przebiegu linii wysokiego napięcia 110 kV relacji Bydgoszcz Jasiniec – Koronowo – Sępólno Krajeńskie, przebiegającej przez teren gminy, z możliwością jej modernizacji.
2. Utrzymanie dotychczasowego zasilania gminy liniami średniego napięcia z głównych punktów zasilania WN/SN zlokalizowanych w Sępólnie Krajeńskim i Runowie k/Więcborka.
3. Budowę nowych odcinków sieci rozdzielczej średniego i niskiego napięcia oraz stacji transformatorowych dla zasilania nowych inwestycji na terenie gminy;

zasilanie każdej nowej inwestycji winno być poprzedzone wydaniem warunków technicznych zasilania przez odpowiednie służby energetyczne.

4. Modernizację, wymianę i realizację stacji transformatorowych oraz sieci średniego i niskiego napięcia na terenach zainwestowanych, wynikających z ich zużycia technicznego oraz ze zwiększonego obciążenia przez istniejące obiekty.
5. W ramach modernizacji sieci, sukcesywnie wprowadzanie sieci kablowych niskiego napięcia na terenach zwartej zabudowy.
6. Sukcesywną wymianę stacji transformatorowych starszej generacji na stacje nowej generacji.

13.7. Ciepłownictwo

1. Docelowo zmianę paliw w indywidualnych i lokalnych kotłowniach, rozproszonych na terenie gminy, opalanych miałem węglowym i węglem na rzecz paliw ekologicznych, takich jak gaz płynny, olej opałowy, energia elektryczna.
2. W indywidualnych gospodarstwach i w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej, a szczególnie w nowych budynkach mieszkalnych zalecane stosowanie systemów grzewczych, preferujących paliwa eliminujące zanieczyszczenia atmosfery.

13.8. Gazownictwo

1. Budowę gazociągu wysokiego ciśnienia DN 250/150 relacji Nakło – Sępólno Krajeńskie z przebiegiem w południowo-zachodniej części gminy.
2. Docelowo gazyfikację gminy gazem ziemnym.

13.9. Telekomunikacja

1. dalsze unowocześnianie sieci i urządzeń telekomunikacyjnych,
2. docelowo wymianę napowietrznych i kablowych linii telekomunikacyjnych na rzecz kabli światłowodowych,
3. sukcesywnie zwiększanie liczby abonentów telefonicznych.

14. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Ponadlokalne cele publiczne wypis z Planu Zagospodarowania Przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego (uchwalonego uchwałą nr XI/135/03 Sejmiku Samorządowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r.)/

1. przebudowa drogi krajowej nr 25 Bobolice – Sępólno Krajeńskie – Bydgoszcz – Inowrocław – Konin - Oleśnica do parametrów drogi klasy G – drogi głównej – zadanie nr 14
2. budowa gazociągu wysokiego ciśnienia DN 250/150 relacji Nakło – Sępólno Krajeńskie – zadanie Nr 177.
3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa zakłada opracowanie programu ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami dla obszaru woj. kuj. – pom., realizację programu zwiększenie lesistości i zadrzewień woj. kuj. – pom. w latach 2001-2020, opracowanie i wdrożenie planu ochrony Parków krajobrazowych oraz opracowanie i wdrożenie planu ochrony wszystkich rezerwatów;
4. W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa zarówno miasta, jak i obszary wiejskie wskazywane są jako obszary wymagające rozbudowy sieci kanalizacyjnej.